

Vlaanderen
is sterke steden

Slim in de Stad-prijs 2017

Eindverslag

Versie 1.0 – 5 februari 2018

Uitgevoerd door
Afdeling Steden, Brussel en Vlaamse Rand

Auteurs
Geert Mareels, juryvoorzitter
In samenwerking met Pieter Ballon, Yves De
Weerd, Kaat Peeters en Ingrid Reynaert

AGENTSCHAP
BINNENLANDS BESTUUR

stedenbeleid.vlaanderen.be

Inhoudstafel

1	De inzendingen voor de Slim in de Stad-prijs 2017	3
1.1	Concept stad Antwerpen - Smart Zone	3
1.2	Concept stad Brugge – Mobiliteitsplan	4
1.3	Concept Brussel/Vlaamse Gemeenschapscommissie – Breed leren	4
1.4	Concept stad Genk - ALOHA : ALternatief mobiliteitsbudget voor LOkale HANdel	4
1.5	Concept stad Gent- 3D City Games	5
1.6	Concept stad Hasselt- Slimme camera’s (Smart data gekoppeld aan de reeds geïnstalleerde veiligheidscamera’s)	5
1.7	Concept stad Kortrijk – Smart City Tool Box	5
1.8	Concept stad Mechelen- Nachtraven /Veilig nachtleven: goed geweten!	5
1.9	Concept stad Roeselare – Bouwen aan een slimme energieregio van morgen	6
1.10	Concept stad Sint-Niklaas – Wijk in de kijker	6
1.11	Concept stad Turnhout - Van ’t een naar ’t ander	6
1.12	Concept stedennetwerk (Turnhout – Genk – Hasselt – Mechelen – Brasschaat) - Digitaal sociaal dossier	6
2	De jurering	8
3	Beoordeling van de prijswinnaars	8
3.1	Mechelen- Nachtraven /Veilig nachtleven: goed geweten!	8
3.2	Kortrijk - “Smart City tool box”	10
4	Beoordeling van de andere ingediende concepten	10
4.1	Concept Antwerpen – Smart Zone	10
4.2	Concept Brugge – Mobiliteitsplan	11
4.3	Concept Brussel/Vlaamse Gemeenschapscommissie – Breed leren	11
4.4	Concept stad Genk – ALOHA : ALternatief mobiliteitsbudget voor LOkale HANdel	12
4.5	Concept stad Gent- 3DCitygames	12
4.6	Concept stad Hasselt- Smart data gekoppeld aan de reeds geïnstalleerde veiligheidscamera’s	13
4.7	Concept stad Roeselare – integratie van professionele stadstuinbouw op bedrijventerreinen	13
4.8	Concept stad Sint-Niklaas – Wijk in de kijker	14
4.9	Stad Turnhout - Van 't een naar 't ander	14
4.10	Digitaal Sociaal Dossier - Stedennetwerk	15

1 De inzendingen voor de Slim in de Stad-prijs 2017

De Slim in de stad-prijs daagt de 13 centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (voor Brusselse gemeenschapsmateries) uit om een concept te ontwikkelen over hoe zij een 'slimme stad' in de steigers willen zetten door het gebruik van innovatieve technologie, ICT en/of van verschillende vormen van data. Deze oproep beoogt concepten binnen of over verschillende domeinen van een slimme stad heen (bv. wonen, mobiliteit, leefmilieu, bestuur, zorg, economie, armoede...).

Een smart city is een plaats waar ICT gecombineerd wordt met infrastructuur, architectuur, dagelijkse voorwerpen en zelfs ons lichaam, om sociale, economische en ecologische problemen aan te pakken. De klemtoon bij de in te dienen concepten dient dan ook te liggen bij technologische ondersteuning die geboden kan worden door de stad, inzet van ICT en/of het gebruik van data bij de aanpak van stedelijke uitdagingen.

De Slim in de Stad-prijs draagt, door steden te motiveren om verder na te denken over het concretiseren van het 'slimme stad-concept', bij tot de "Visie 2050, een lange termijn strategie voor Vlaanderen". Hierin ligt de ambitie van Vlaanderen voor 2050 tot het creëren van welvaart en welzijn op een slimme, innovatieve en duurzame manier in een sociaal, open, veerkrachtig en internationaal Vlaanderen, waarin iedereen meetelt.

Er zijn 12 concepten ingediend voor de oproep 2017 'Slim in de Stad'. 10 steden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie dienden een concept in voor de derde editie van de Slim in de Stad-prijs.. De stad Turnhout diende ook een concept in van een stedennetwerk (Turnhout – Genk – Hasselt – Mechelen – Brasschaat)

- 1 Concept Stad Antwerpen - Smart Zone
- 2 Concept Stad Brugge - Mobiliteitsplan
- 3 Concept Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) - Brussel Breed Leren
- 4 Concept Stad Genk - ALOHA : ALternatief mobiliteitsbudget voor LOKale HANdel
- 5 Concept Stad Gent - 3DCityGames
- 6 Concept Stad Hasselt - Smart data gekoppeld aan de reeds geïnstalleerde veiligheidscamera's
- 7 Concept Stad Kortrijk - Smart City tool box
- 8 Concept Stad Mechelen - Nachtraven / Veilig nachtleven
- 9 Concept Stad Roeselare - Integratie professionele stadstuinbouw op bedrijventerreinen
- 10 Concept Stad Sint-Niklaas - Wijk in de kijker
- 11 Concept Stad Turnhout - Van 't een naar 't ander
- 12 Concept Stedennetwerk - Digitaal Sociaal Dossier

De stad Aalst, de stad Leuven en de stad Oostende dienden geen concept in.

1.1 Concept stad Antwerpen - Smart Zone

Smart Zone is de uitrol van de convenant tussen de stad Antwerpen en iMec's City of Things waarbij de proeftuin zo tastbaar mogelijk wil zijn en de verschillende projecten zo optimaal mogelijk moet combineren. Zes projecten binnen de wijk Sint-Andries worden opgezet samen in overleg met de lokale bewoners waarbij de stad en iMec de proeftuinen opzet en faciliteert. De experimenten bevinden zich binnen de strategische prioriteiten waarbij het verbeteren van de levenskwaliteit centraal staat.

Smart Zone heeft drie doelstelling: demonstreren, testen en inspireren. Een open platform wordt opgezet waar overheden, bedrijven, onderzoeksinstituten en burgers elkaar ontmoeten om te co-creëren en te innoveren met Smart City toepassingen. Met deze uitrol ervaart de stad de drempels die opduiken bij het in praktijk brengen van Smart City oplossingen. Deze kennis wordt opengesteld naar alle gemeenten en steden via Smart Flanders.

Thema: participatie

1.2 Concept stad Brugge – Mobiliteitsplan

Een krachtlijn van het mobiliteitsplan is het parkeerbeleid. Het grootste probleem voor bewoners is het tekort aan bovengrondse parkings die worden gebruikt door te veel bezoekers, werknemers en toeristen die de parkeerplaatsen heel de dag innemen. Door de introductie van technologie kon betere controle worden uitgevoerd en gegevens verzameld waardoor momenteel een betere betalingsbereidheid aanwezig is. Nu wordt de technologie enkel ingezet voor controles op parkeren. De gegevens kunnen in de toekomst worden gebruikt voor overzicht te behouden op de parkeerdruk in de gecontroleerde straten. Daarnaast is een voorspelling van het aantal bezette parkeerplaatsen mogelijk. Dit kan leiden tot een onderbouwde en efficiënt nemen van bestuursbeslissingen en het gebruik van pleinen en ruimtes. Het doel is om tarieven en reglementering beter af te stemmen op het gedrag van autobestuurders en een betere inschatting van noden van de straten en wijken te maken op basis van de aard van parkeren.

Thema: mobiliteit - parkeerbeleid

1.3 Concept Brussel/Vlaamse Gemeenschapscommissie – Breed leren

De VGC wil inzetten op de ontwikkeling van een brede waaier aan competenties voor kinderen in verschillende contexten (de school, thuis en de omgeving). Het breed leren is als een actief, betekenisvol en sociaal proces met doelgerichte verbindingen tussen het binnenschoolse en buitenschoolse. Breed leren heeft oog voor zowel de mogelijkheden als de uitdagingen die diversiteit met zich meebrengt. Om maximaal in te zetten op ontwikkelingskansen in een snel veranderende grootstedelijke context ontwikkelt de VGC en het Onderwijscentrum Brussel een digitaal omgevingsboek om de relatie tussen de school en haar omgeving te versterken en breed leren te ondersteunen. Met dit instrument wordt samenwerken, expertise delen en leren van mekaar gestimuleerd, in scholen en samen met partners. Het omgevingsboek bouwt een community van leerkrachten en partners in de leefomgeving van kinderen en jongeren uit. De samenwerking tussen scholen en partners uit verschillende sectoren worden hierdoor krachtiger en duurzamer.

Thema: vrije tijd – onderwijs

1.4 Concept stad Genk - ALOHA : ALternatief mobiliteitsbudget voor LOkale HANdel

De stad zoekt naar een balans tussen de stadsklant, het handelsapparaat en bewoners inzake “gratis” parkeerruimte. De vraag naar “gratis” is niet compatibel met leefbaarheid en duurzaamheid en het geeft geen enkele vorm van controle over het gebruik van parkeerplaatsen. De ambitie is dat het handelsapparaat zelf meer controle heeft over tarifiering en het herbesteden van de opbrengst van het maaiveldparkeren binnen de duurzame mobiliteit. De rotatie van parkeerplekken en het gebruik van alternatieve vervoersmodi moet verhoogd worden. Dit is mogelijk door een digitaal beloningssysteem: wie klanten aantrekt die geen nood hebben aan parkeerplaatsen krijgt een mobiliteitsbudget om aan klanten uit te delen. Dat kan gebruikt worden voor parkeren, deelfietsen of toegang tot deelwagens. De verzamelde data kan worden gebruikt voor parkeerbezetting in real-time aan te geven. Dit systeem kan de discussie over het opleggen van parkeertarieven tussen stadsadministratie en het handelsapparaat doen wegvallen en de parkeerhandhaving kan worden vereenvoudigd.

Parkeerplek beveiligen met ANPR camera's die nummerplaten registreren. Half uur gratis en vervolgens retributie. Er bestaat mogelijkheid door verlening van 2x 15 min door scan van qr code bij handelaar.

Thema: parkeerbeleid

1.5 Concept stad Gent- 3D City Games

De stad zet met 3D City Games in op het valoriseren en het bijhouden van stadsverhalen over het verleden, heden en toekomst met behulp van nieuwe technologieën. Het doel is om te reflecteren over de inhoud, de vorm, het gevoel, de beleving van deze verhalen en over de kennis van en over de stad. Virtual Reality en Humented Reality zijn hierin tools om stedelijke interactieve communicatie over al deze verhalen te optimaliseren. Met de inzet van 3D-game engines voor de verzameling en vertaling van verhalen en ideeën door elke burger, onderzoeker, ambtenaar, beleid en economie, kan deze data een voedingsbodem zijn voor een co-creatief proces. Alle actoren vertellen een eigen verhaal dat online en interactief te raadplegen is in 3D. Fantasie en wetenschap kruisen mekaar. Op die manier worden de burgers slimmer door hun eigen stad beter te kennen. Met deze verhalen kan de levenskwaliteit van de stad worden verbeterd.

Thema: participatie

1.6 Concept stad Hasselt- Slimme camera's (Smart data gekoppeld aan de reeds geïnstalleerde veiligheidscamera's)

De stad zet verder in op smart city technologieën waarbij wordt ingegrepen op veiligheid via real-time en locatiedata. Als volgende stap wil de stad inzetten op reductie van criminaliteit en het verhogen van het veiligheidsgevoel door het introduceren van slimme toepassingen op het cameranetwerk en de bijhorende slimme datasturing. Samen met een lora-netwerk en gerichte monitoring, efficiënt beheer en uitwisseling van data tussen relevante veiligheids- en welzijnsactoren kan veiligheid op een stadsbreed, integrale en geïntegreerde manier worden aangepakt. De inzet van de slimme camera kan de criminaliteitsfenomenen rechtstreeks beïnvloeden door de pakkans en mogelijkheid om daders te identificeren te vergroten.

Thema: veiligheid

1.7 Concept stad Kortrijk – Smart City Tool Box

De stad wil zich focussen op data-driven bestuur met nadruk op data-captatie, data-analyse, data-veiligheid en data-deling, slimme camera's en informatieschermen. De smart city tool box wordt opengesteld naar anderen besturen op hoger niveau via afzonderlijke raamoverkomsten. Via een gedeeld platform kunnen geïnteresseerden besturen helpen diverse bestekken vorm te geven zodat de inhoud het dichtst aansluit bij de noden van iedereen. Door het gebruik van slimme toepassingen en verschillende databronnen kan de stad evolueren tot een aantrekkelijk woon-, werk- en leefmilieu. Het kernversterkend beleid kan verder uitbouwen met veel aandacht voor duurzaamheid en slimme toepassingen.

Thema: algemene dienstverlening

1.8 Concept stad Mechelen- Nachtraven /Veilig nachtleven: goed geweten!

De stad Mechelen zet in op een veilig uitgaansleven. Het concept zoekt naar de meest wenselijke technologieën - gedragen door de jongeren zelf - om de werkelijke oorzaken en omstandigheden van het onveiligheidsgevoel in kaart te brengen en op te lossen. Mechelen combineert sensoren met sociale netwerken. De jongeren bepalen mee hoe de stad data moet capteren en analyseren (citizen science). Het concept moet resulteren in nieuwe technologische toepassingen die verder gaan dan het controleren via beveiligingscamera's of toegangsregistratie.

1.9 Concept stad Roeselare – Bouwen aan een slimme energieregio van morgen

De stad Roeselare wil meer aandacht schenken aan stadstuinbouw op bedrijventerreinen, waar er gebruik wordt gemaakt van de daken om aan stadstuinbouw te doen. Om dit uit te voeren is een continue monitoring van het geheel belangrijk. Hiervoor wil de stad Roeselare data verzamelen om de geschiktheid van bedrijventerreinen in kaart te brengen. Deze ‘levende’ map of databank moet helpen bij het bepalen waar de mogelijkheid tot stadstuinbouw het best is. De stad Roeselare geeft aan dat dit een verdere stap kan betekenen voor het clusteren van functionaliteiten. De samenwerking tussen verschillende stakeholders (o.a. Inagro, Hogeschool Vives, WVI, Huis van de Voeding, etc...) bij de uitwerking moet de kans op slagen verhogen.

Thema: stadslandbouw

1.10 Concept stad Sint-Niklaas – Wijk in de kijker

Het stadsbestuur van Sint-Niklaas wil met het ‘wijk in de kijker’ concept de structurele vorm van participatie op wijkniveau uitwerken, om zo de bewoners actiever te betrekken bij haar beleid. Het is de bedoeling om via overleg tussen bewoners en het lokaal bestuur een 10-puntenplan op te stellen voor elke wijk. Het overleg gebeurt enerzijds via wijkvergaderingen en anderzijds via een digitaal wijkplatform van CitizenLab. Zo bestaat er de mogelijkheid om tijdens de vergaderingen, maar ook online, voorstellen te doen. Vervolgens komen alle voorstellen op een online platform terecht. Waarna er bij volgende vergaderingen ter plekke of online gestemd kan worden. Tevens wil de stad het gebruik van sociale netwerksites op buurtniveau (Hoplr) uitbreiden om beter in contact te komen met de bewoners. De stad bekijkt ook de mogelijkheid om een gebruik te maken van een digitale, interactieve infokiosk.

Thema: participatie

1.11 Concept stad Turnhout - Van 't een naar 't ander

De stad en het OCMW Turnhout wil de hulpverlening en dienstverlening binnen de stad verbeteren. Ze merken op dat de weg naar deze verlening niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Hiervoor willen ze ‘outreaching’ brugfiguren gebruiken om te helpen bij de weg naar hulp- of dienstverlening. Binnen het OCMW worden deze personen omschreven als ‘kinderadviseurs’. Bij het uitwerken van deze ‘kinderadviseurs’ werd een methodiek uitgewerkt om mensen laagdrempelig te informeren over het bestaande aanbod van hulp- en dienstverlening. De uitwerking gebeurde via infosessies naar een interactief spel en een bijhorende app, wat een uitgebreide sociale kaart bevat. Men keek eerst naar jonge (kwetsbare) ouders bij het uitwerken van de methodiek, maar dit kan verder uitgebreid worden. Het doel hiervan is om zoveel mogelijk mensen te informeren wat er allemaal beschikbaar is en hoe men dit kan bereiken binnen de zorg- en dienstsector.

Dienst- en hulpverlening vindt niet altijd de weg naar de (meest) hulpbehoevende. Dit concept wil die toegang verbeteren.

Thema: algemene hulp- en dienstverlening

1.12 Concept stedennetwerk (Turnhout – Genk – Hasselt – Mechelen – Brasschaat) - Digitaal sociaal dossier

Het Stedennetwerk wil verder inzetten in de visie rond het tijd- en plaatsonafhankelijk werken. Zo moet de maatschappelijk werker zich als ‘welzijnsranger’ door het werkveld kunnen begeven. Belangrijk hierbij is dat de maatschappelijk werker altijd de nodige documenten kan raadplegen. Het

Stedennetwerk wilt hiervoor een digitaal sociaal dossier (DSD) ontwikkelen. In het DSD moet zowel de hoofdgegevens als de gebeurtenissen in het dossier bevatten. Tevens moeten ook alle inkomende en uitgaande documenten en belangrijke mails bewaard worden in het DSD. Door in te zetten in het DSD, kan men de papieren dossiers verder afbouwen. De communicatie tussen de toepassing die het dossier beheert (Neptunus) en het DSD gebeurt via een samenwerkingsportaal (Sharepoint en Ometa).

Thema: algemene dienstverlening

2 De jurering

Op 26 oktober 2017 vond de jurering plaats voor deze concepten van de Slim in de Stad-prijs. De jury bestond enerzijds uit vertegenwoordigers van de 13 Vlaamse centrumsteden en de VGC en anderzijds uit deskundigen. De experts waren Professor Pieter Ballon (VUB / Iminds), Yves Deweerdt (Expert stedelijke duurzaamheid Vito), Kaat Peeters (Sociale innovatiefabriek), Ingrid Reynaert (Project manager voor Smart Cities bij Agoria) en Geert Mareels, projectleider e-government Agentschap Informatie Vlaanderen.

Zowel de stedelijke als de deskundigenjury telden elk voor 50% van de stemmen mee. Geert Mareels zat deze jury voor. De juryleden gaven eerst individueel een beoordeling per concept, op basis van de presentatie en van de antwoorden op de vraagstelling. Dit gebeurde op basis van 6 criteria: (1) Het innovatieve karakter van het concept als antwoord op een stedelijke uitdaging (binnen één of over verschillende beleidsdomeinen); (2) De mate dat het concept realiseerbare en haalbare ambities heeft; (3) Het technologische, het gebruik van ICT en/of data in het conceptvoorstel; (4) De mate waarin het concept inzet op samenwerking tussen stadsdiensten, overheidsniveaus, academische wereld, of andere centrumsteden (stedennetwerk) of omliggende gemeenten (stadsregionaal); (5) Beoogde effecten van het concept om de levenskwaliteit in de stad (of steden) of stadsregio('s) te verbeteren; (6). De voorbeeldfunctie van het concept; Elk criteria woog even zwaar door, de totaalscore was de som van de stedelijke jury en de som van de deskundigenjury, elk met een gewicht van 50%.

Dit jaar was het algemene niveau van de inzendingen gevoelig hoger dan de voorbije jaren. Dit toont mooi aan dat veel Vlaamse steden interessante initiatieven nemen rond "Smart Cities". De waarderingen van de jury voor de inzendingen lagen dan ook relatief dicht bij elkaar.

De concepten van de steden Mechelen en Kortrijk werden door de beoordeling van beide jury's samen te voegen, verkozen als de beste van de inzendingen voor de Slim in de Stad-prijs 2017.

Na bespreking door de deskundigenjury werden enkel deze 2 concepten tot winnaar uitgeroepen en wordt geadviseerd om hen te bekronen met een prijs van 100.000 Euro voor de Stad Mechelen en 50.000 voor de Stad Kortrijk. Dit stemt volgens de jury overeen met de respectievelijke inspanning van de twee steden voor hun concepten. Bij de stad Mechelen dient geïnvesteerd te worden in de trackers en in de technologische oplossingen. Bij Kortrijk is het in deze fase vooral het uitwerken van raamcontracten.

De uitreiking van de Slim in de Stad-prijs vond plaats op 5 maart 2018.

3 Beoordeling van de prijswinnaars

3.1 Mechelen- Nachtraven /Veilig nachtleven: goed geweten!

De jury vindt het concept van de Stad Mechelen "Nachtraven /Veilig Nachtleven" de eerst gerangschikte. Dit concept pakt op een zeer innovatieve wijze de problematiek aan van het onveiligheidsgevoel en de seksuele intimidatie bij jongeren die 's nachts uitgaan. Met de "emotiontracker" wordt gedetecteerd waar er een verhoogd onveiligheidsgevoel is. Dit laat een dialoog toe om na te gaan op welke manier deze problematiek kan aangepakt worden, ook hierbij kan gebruikt worden van nieuwe technologieën, zoals "interactive light" die de straatverlichting kan aanpassen. Het effect hiervan kan dan weer gemonitord worden. Dit concept is een uitstekend voorbeeld van het creatief gebruiken van data voor het oplossen van reële problemen.

De stad Mechelen wil het nachtleven in de stad veiliger maken. Begin 2017 werd er een stadsbreed actieplan opgestart tegen seksuele intimidatie. Een onderdeel hiervan is het concept 'Nachtraven', waarmee men wil onderzoeken hoe o.a. innovatieve technologie, ICT, etc... kan helpen. Bij het capteren en begrijpen van het probleem kunnen er jongeren op pad gaan met 'emotiontrackers' en 'locationtrackers'. Hiernaast wordt er ook gekeken naar 'interactive light', waar de straatverlichting wordt aangepast door voorbijgangers en of dit een invloed heeft. Het concept wil ook in dialoog met jongeren om te zoeken naar de meest wenselijke technologieën die het werkelijke probleem best kunnen aanpakken.

Bijzondere bemerkingen:

Het concept is een verdere uitwerking van een idee dat in de vorige editie van de Slim in de stad-prijs werd gepresenteerd. De feedback die toen werd meegegeven, werd duidelijk ter harte genomen. Waar vorige keer gesteld werd dat het idee duidelijk vernieuwend potentieel bezat, maar nog scherpte en duidelijke toepasbaarheid miste, ziet de jury nu een helder omlijnd idee, omringd door verschillende partners die de stap naar implementatie vorm geven.

De jury prijst de consequentie waarmee een maatschappelijke vraag, in al haar complexiteit, centraal gesteld wordt. Daarbij wordt compromisloos gekozen om vanuit het perspectief van de doelgroep te vertrekken om de uitdaging te begrijpen. Technologie wordt ingezet om de juiste vragen stellen. Het onveiligheidsgevoel bij uitgaande jongeren als containerbegrip geldt als uitgangspunt. De Nachtraven gaan een basis leggen van waarop interventies kunnen uitgewerkt worden. Dat de vraag centraal staat, blijkt ook uit de omgang met de ingezette technologie. Een wearable die in hoofdzaak voor preventieve gezondheidsmonitoring ontworpen lijkt te zijn, wordt een instrument voor emotiegedreven geolocalisatie van knelpunten in de uitgaansbeleving van jongeren. De technologie geeft geen sluitende antwoorden, maar geeft richting aan de dialoog tussen de stad en haar jonge burgers.

Data verzameld via de Nachtraven, worden aangevuld met informatie bekomen uit sociale media. Deze laatste worden ook actief ingezet via een digitale sociale community, met als doel de jongeren te empoweren, veeleer dan ze te informeren over te vermijden hotspots, wat in wezen een negatief verhaal is. Mechelen mikt met Nachtraven op een positief versterkend verhaal. In de link met het spoor rond slimme verlichting zit mogelijk nog een versterking van het idee.

Een volwaardig eigenaarschap door de jongeren van het proces is cruciaal om bezorgheden rond persoonlijke levenssfeer op te vangen. Dat er geen individuele data worden vrijgegeven, is weliswaar een basisvoorwaarde hiervoor. De crux zit in de gezamenlijke interpretatie van de inzichten uit de verzamelde data, en dus zit ook daar mee de sleutel voor het empowerment. Daarenboven vertrekt het concept niet vanuit de angst, maar vanuit de beleving van het uitgaan. Positieve ervaringen hebben in principe een even groot gewicht als negatieve ervaringen, en geven even veel aanleiding tot gesprek. Er worden immers ook niet alleen angstige mensen geselecteerd, want dat zou dan vooral de angst voeden.

Doordat in dit project de jongeren zich zelf bewust bereid verklaarden om deel te nemen stelt zich qua privacy geen probleem, maar in het algemeen dient bij gebruik van dit soort sensordata de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de beveiliging van de data uiteraard een bijzonder aandachtspunt te blijven.

Alles samengenomen vind de jury hier een voorbeeldconcept voor slimme steden. Vooreerst omdat het concept de complexiteit en onzekerheid van stedelijke uitdagingen omarmt, en daarvoor technologische mogelijkheden inzet, als instrument en niet als doel. Daar rechtlijnig en zuiver mee

omgaan is minder evident dan het lijkt. Maar ook maakt het concept indruk omdat het de slimme stad linkt met een groep stedelingen waarvan de stem in de mainstream van het Smart City discours nog te vaak te zwak of zelfs niet klinkt: de jongeren. En tot slot toont het concept aan dat een overheid, door te werken aan een ‘ecosysteem’ van partners, in staat is om vanuit een heel directe dialoog vanuit de ervaring en met de kennis van burgers, nieuwe en nodige paden voor beleid voor en in slimme steden uit te werken.

3.2 Kortrijk - “Smart City tool box”

Als tweede concept wordt de stad Kortrijk bekroond met de “Smart City tool box”. Door het afsluiten van diverse raamovereenkomsten rond generieke bouwstenen voor smart cities worden meteen vele gemeenten, ook buiten de eigen regio, ondersteund om de eigen werking smarter te maken. De jury waardeerde vooral deze samenwerking tussen gemeenten en ziet deze toolbox uitgroeien tot een aanbod voor alle Vlaamse gemeenten.

De Smart City Tool Box is veel meer dan een aankoopcentrale. Er wordt op een open en innovatieve manier aanbesteed rond heel specifieke uitdagingen, e.g. passantentellingen, meer doen met slimme camera’s, dataopslag, ... Het resultaat is dat de stad Kortrijk veel leert uit het omgaan met data en IoT systemen en wat deze technologieën kunnen betekenen binnen smart city context. Door de opzet kunnen ook kleinere gemeenten die een raamovereenkomst hebben getekend met de stad Kortrijk gebruik maken van deze kennis en op hun schaal gebruik maken van data en IoT systemen. Ze hebben immers ook de mogelijkheid om mee de aanbesteding vorm te geven. Ook voor de industrie is deze aanpak gunstig om zo kleine gemeenten bij het verhaal te betrekken en dit op een schaalbare manier.

Bijzondere bemerkingen:

De jury vindt de voorgestelde aanpak uniek en veelbelovend en ziet de sterkte in de samenwerking tussen de steden en gemeenten. Het is een stap in de goede richting om te leren omgaan met data en real-time data en het potentieel ervan te ervaren. Het verhaal zou nog versterkend zijn indien datasets van de verschillende steden en gemeenten gekoppeld worden. De aanpak is ook een opportuniteit om de samenwerking tussen de industrie en de lokale overheden te versterken.

4 Beoordeling van de andere ingediende concepten

4.1 Concept Antwerpen – Smart Zone

Het concept is helder gestructureerd en de aanpak is degelijk uitgewerkt. Naar omvang en ambitie is dit ongetwijfeld een koploperconcept voor Smart Cities in Vlaanderen.

De jury ziet voor het concept alvast een grote uitdaging in het balanceren van commerciële belangen en de leefwereld van de inwoners. Op welke manier de wijk Sint-Andries niet uit evenwicht gebracht zal worden door het binnenbrengen van een hoogtechnologisch innovatieprogramma, en een boel partijen - er is sprake van 350 start-ups met interesse - die niet noodzakelijk de geschiedenis en/of de cultuur van de wijk gaan delen, laat staan dat ze gedeelde belangen hebben. Is men bereid het programma on hold te zetten als het leven in de wijk te zwaar onder druk zou komen te staan, is op basis van het strakke programma van de uitrol bijvoorbeeld een vraag die gesteld kan of moet worden.

Los daarvan is er overduidelijk een sterke aandacht voor het respect van de privacy van de buurtbewoners. Daar wordt terdege mee omgegaan.

Bijzondere bemerkingen:

In de wijk loopt al enige tijd een traject rond klimaatbestendigheid, met sterke betrokkenheid van de wijk. Een concept dat ook aantoonde dat er al een boel slimmigheid in de wijk te vinden is. Buurtnetwerken die via Whatsapp samenwerken met de politie, buurtwerkers die via sociale media met hun jongeren aan de slag gaan, enz. In deze niet al te grote wijk, vraagt dit al wel wat van de gemeenschap. De vraag naar de draagcapaciteit van een volkswijk voor onderzoeks- en innovatieprogramma's is daarom mogelijk nog te weinig aan de orde, ook al worden er vanuit een sociale acceptatielogica heel wat inspanningen geleverd om signalen uit de buurt te kunnen opvangen. De wijk heeft het concept immers niet gekozen, het concept heeft de wijk gekozen, zo zou je het met een boutade kunnen zeggen.

4.2 Concept Brugge – Mobiliteitsplan

Een krachtlijn van het mobiliteitsplan is het parkeerbeleid. Het grootste probleem voor bewoners is het tekort aan bovengrondse parkings die worden gebruikt door te veel bezoekers, werknemers en toeristen die de parkeerplaatsen heel de dag innemen. Door de introductie van technologie kon betere controle worden uitgevoerd en gegevens verzameld waardoor momenteel een betere betalingsbereidheid aanwezig is. Nu wordt de technologie enkel ingezet voor controles op parkeren. De gegevens kunnen in de toekomst worden gebruikt voor overzicht te behouden op de parkeerdruk in de gecontroleerde straten. Daarnaast is een voorspelling van het aantal bezette parkeerplaatsen mogelijk. Dit kan leiden tot een onderbouwd en efficiënt nemen van bestuursbeslissingen en het gebruik van pleinen en ruimtes. Het doel is om tarieven en reglementering beter af te stemmen op het gedrag van autobestuurders en een betere inschatting van noden van de straten en wijken te maken op basis van de aard van parkeren.

Bijzondere bemerkingen:

De jury geeft aan dat Brugge de eerste stad in België is die deze technologie gebruikt. In Amsterdam wordt deze technologie ingezet maar enkel om te penaliseren. De jury merkt op dat de stad Brugge meer gebruik zou moeten maken van de nu beschikbare real-time datasets om inzicht te verkrijgen in het gebruik van de publieke ruimte door voertuigen en dus een stap verder te gaan dan enkel te penaliseren. Dit werd in het dossier te weinig benadrukt. De jury geeft aan verder in te zetten op de ontwikkeling van real-time datasets en het als een middel zien om aan beleidsvoering te doen.

4.3 Concept Brussel/Vlaamse Gemeenschapscommissie – Breed leren

De VGC wil inzetten op de ontwikkeling van een brede waaier aan competenties voor kinderen in verschillende contexten (de school, thuis en de omgeving). Het breed leren is als een actief, betekenisvol en sociaal proces met doelgerichte verbindingen tussen het binnenschoolse en buitenschoolse. Breed leren heeft oog voor zowel de mogelijkheden als de uitdagingen die diversiteit met zich meebrengt. Om maximaal in te zetten op ontwikkelingskansen in een snel veranderende grootstedelijke context ontwikkelt de VGC en het Onderwijscentrum Brussel een digitaal omgevingsboek om de relatie tussen de school en haar omgeving te versterken en breed leren te ondersteunen. Met dit instrument wordt samenwerken, expertise delen en leren van mekaar gestimuleerd, in scholen en samen met partners. Het omgevingsboek bouwt een community van leerkrachten en partners in de leefomgeving van kinderen en jongeren uit. De samenwerking tussen scholen en partners uit verschillende sectoren worden hierdoor krachtiger en duurzamer.

Bijzondere bemerkingen:

Het pedagogisch concept achter Breed Leren lijkt absoluut zeer sterk en haalt het onderwijs uit de ivoren toren van de schoolmuren. Het digitaal omgevingsboek is een goede digitalisering van de gegevensuitwisseling tussen de verschillende scholen intern en onderling en met andere partners.

Dit initiatief kan uitgroeien tot een “community school” waar school en omgeving nog meer verbonden worden, samenwerken , creëren. De school, de kinderen en hun families worden structureel ondersteund door die omgeving. Er bestaan reeds een aantal apps die dit ondersteunen, deze kunnen zeker verder onderzocht worden naar hun meerwaarde en bruikbaarheid.

4.4 Concept stad Genk – ALOHA : ALternatief mobiliteitsbudget voor LOkale HANdel

De stad Genk wenst de rotatie van parkeren in het handelscentrum te verhogen, en dit te koppelen aan het aanbieden van kort gratis parkeren voor klanten van lokale handelaars, en het stimuleren van het gebruik van alternatieve vervoersmiddelen. Dit door een digitaal beloningssysteem waarbij handelaren gratis parkeren kunnen verlengen of mobiliteitsbudget voor deelfietsen en –wagens uitdelen, Hiertoe worden o.a. camera’s bij de centrale betaalparking gebruikt en een eigen applicatie ontwikkeld.

De jury looft het streven om parkeren, winkelen en alternatieve mobiliteit in het stadscentrum op een geïntegreerde manier aan te pakken. De ambitiegraad van het concept is hoog en verraadt een sterke visie. De strategie rond de data die uit het concept zal voortkomen, is goed uitgedacht.

Bijzondere bemerkingen:

Het is echter niet voldoende duidelijk in welke mate het concept geleerd heeft van bestaande projecten in andere Vlaamse steden die stimuli t.a.v. winkelen en parkeren met elkaar koppelen. Ook is het niet duidelijk in welke mate dit systeem een stand-alone oplossing is en in welke mate het de moeite loont dit als dusdanig uit te rollen, of dat aansluiting kan gevonden worden bij bestaande oplossingen. Voor het beperkte toepassingsgebied (betrekking hebbend op het uitdelen van een kwartier gratis parkeren of deelvervoer gebruiken, en 1 betaalparking) lijkt de complexiteit vrij hoog.

4.5 Concept stad Gent- 3DCitygames

De stad zet met 3D City Games in op het valoriseren en het bijhouden van stadsverhalen over het verleden, heden en toekomst met behulp van nieuwe technologieën. Het doel is om te reflecteren over de inhoud, de vorm, het gevoel, de beleving van deze verhalen en over de kennis van en over de stad. Virtual Reality en Huggedmented Reality zijn hierin tools om stedelijke interactieve communicatie over al deze verhalen te optimaliseren. Met de inzet van 3D-game engines voor de verzameling en vertaling van verhalen en ideeën door elke burger, onderzoeker, ambtenaar, beleid en economie, kan deze data een voedingsbodemp zijn voor een co-creatief proces. Alle actoren vertellen een eigen verhaal dat online en interactief te raadplegen is in 3D. Fantasie en wetenschap kruisen mekaar. Op die manier worden de burgers slimmer door hun eigen stad beter te kennen. Met deze verhalen kan de levenskwaliteit van de stad worden verbeterd.

Bijzondere bemerkingen:

De jury was zeer gecharmeerd door het wervende verhaal en de gedreven, passionele presentatie. Ook het erkennen van de kracht van verhalen om kennis te borgen en visies vorm te geven, is een sterk punt van dit idee. Een beperking van dit soort visualisaties blijft echter dat ze, hoewel ze er al in slagen om een heel realistische ruimtelijke ervaring aan te bieden van virtuele plannen of ideeën, de dynamische interactie van ruimte en sociaal leven (letterlijk en figuurlijk) buiten beeld blijft, de hoofdfocus is visueel ruimtelijk, al komen de dimensies voorbij de derde duidelijk dichterbij. De toepassingen van het model in de concrete praktijk is dus zeer waardevol met het oog op een integratie van deze veelbelovende technologieën, en dan vooral VR, in de toekomstige praktijk van stadsontwikkeling. Dat er al met verschillende stadsdiensten naar de mogelijkheden van deze aanpak is gekeken, is alvast veelbelovend. De jury kijkt benieuwd uit naar verdere ontwikkelingen op basis van dit model.

4.6 Concept stad Hasselt- Smart data gekoppeld aan de reeds geïnstalleerde veiligheidscamera's

De stad Hasselt wenst real-time data en locatiedata verder in te zetten ter verhoging van de veiligheid. Een aantal toepassingen gebaseerd op deze data zullen worden geïntroduceerd. Camera's zullen beter op elkaar worden afgestemd, en ook fenomenen als sluikstorten, fietsendiefstallen (met eventuele lokfietsen) wenst men aan te pakken. Er is de ambitie om in interactie met de politie in de meldkamer de diensten te definiëren en te optimaliseren.

Deze toepassingen zijn potentieel krachtig en kunnen een duidelijke meerwaarde betekenen voor de leefbaarheid van de stad als ze passen binnen een duidelijke en voldoende breed gecommuniceerde en gedragen strategie.

Bijzondere bemerkingen:

Het is echter nog niet geheel duidelijk wat de beoogde prioriteiten en verwachte meerwaarde op specifieke deelgebieden, precies zijn. De ambitie en focus op probleemzones laat zich niet meteen rijmen met camera's die initieel voornamelijk op de ring staan opgesteld. De jury is ook van mening dat men privacy-aspecten best meteen, in plaats van in het tweede jaar, na installatie, dient te bestuderen.

4.7 Concept stad Roeselare – integratie van professionele stadstuinbouw op bedrijventerreinen

De stad Roeselare wil met dit concept een antwoord bieden op de spanning tussen de schaarser wordende ruimte in Vlaanderen en de toenemende druk vanuit landbouw, recreatie, natuur, industrie en verstedelijking. Dit concept wil op een andere wijze omgaan met gebruik van ruimte door stadslandbouw op te tillen naar een grotere schaal. Dit door de combinatie te maken tussen bedrijventerreinen en de zorg voor voldoende ruimte voor land- en tuinbouw. Het gaat in dit concept over het meervoudig gebruik van de ruimte dat focust op functies en prestaties. Binnen deze visie wordt er ook een samenhang nagestreefd tussen een natuurlijk ecosysteem en een industrieel ecosysteem.

Bijzondere bemerkingen:

Bij de impactdomeinen zijn verschillende interessante zaken opgesomd, zoals het verhogen van het ruimtelijk rendement, het nastreven van meer open ruimte, opportuniteiten voor groenteproductie in dakserres, opvang en opslag van hemelwater voor groenteproductie, het uitwisselen van energie, de CO2-reductie, ... De jury drukt dan ook haar appreciatie uit voor dit ambitieus concept. Wat echter door de jury in het concept wordt gemist, is een uitgewerkte link met de lokale voedselconsumptie. Dit concept heeft dan wel als ambitie om stadslandbouw naar een hoger echelon te trekken, maar

hierbij mag de link met de lokale producent en consument niet vergeten worden. De beoogde effecten richten zich nu nog sterk op de industriële omgeving. Wetende dat ambitie Roeselare niet vreemd is, hoopt de jury dat dit concept nog een stap verder kan worden getrokken en dat Roeselare het voortouw mag nemen richting zelfvoorzienende stad.

4.8 Concept stad Sint-Niklaas – Wijk in de kijker

Met ‘Wijk in de kijker’ breekt het stadsbestuur van Sint-Niklaas een lans voor participatie. Op niveau van 19 stadswijken wordt een overlegplatform opgezet waarmee bewoners, bestuur en stadsdiensten in verschillende stappen komen tot een realistisch en gedragen 10-puntenplan om het leven in de wijk aangenamer te maken. Hiermee zet het stadsbestuur de stap naar het actiever betrekken van de bewoners bij het beleid. Dit gebeurt ondermeer via wijkvergaderingen en een digitaal wijkplatform van CitizenLab, evenals Hoplr - een sociale netwerksite op buurtniveau. Verder wil men ook werken met een digitale, interactieve infokiosk. Dit zou een nuttig, fysiek medium in de wijk zijn om ideeën op te lanceren en nog meer bewoners te betrekken. Men wil er via verschillende benaderingswijzen voor zorgen dat zeker alle segmenten van wijkbewoners betrokken geraken.

Het stadsbestuur zich om de 10 geselecteerde acties telkens in samenwerking met de bewoners uit te voeren.

Bijzondere bemerkingen:

De jury is van oordeel dat Sint-Niklaas met dit concept inzet op een erg belangrijk gegeven. Betrokkenheid van de inwoners bij het beleid is van groot belang. Het samenspel in het voorstel van gebruik van digitale platformen, het ter plaatse gaan, het actief betrekken van kinderen en het plaatsen van een digitale infokiosk, maakt dit tot een omvattend concept. Het steekt echter onvoldoende boven de andere conceptvoorstellen uit, gezien hier vooral beroep wordt gedaan op reeds bestaande platformen. De voorbeeldfunctie had nog kunnen zitten in de lokale adaptatie van deze platformen, maar ook hier zitten onvoldoende vernieuwende elementen in om als voorbeeld uit deze wedstrijd te komen. Wel wil de jury benadrukken dat er een sterk potentieel zit in de benadering en dat duidelijk is dat het bestuur goed aanvoelt welke behoeften er leven. De keuze voor een bottom-up aanpak is lovenswaardig en er wordt zeker ingezet op de juiste accenten. De jury wil graag aanmoedigen om verder dit spoor van bottom-up te bewandelen en uit te werken, hierbij koppeland aan voldoende budget en duidelijke politieke steun.

4.9 Stad Turnhout - Van 't een naar 't ander

De stad en het OCMW Turnhout wil de hulpverlening en dienstverlening binnen de stad verbeteren. Ze merken op dat de weg naar deze verlening niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Hiervoor willen ze ‘outreaching’ brugfiguren gebruiken om te helpen bij de weg naar hulp- of dienstverlening. Binnen het OCMW worden deze personen omschreven als ‘kinderadviseurs’. Bij het uitwerken van deze ‘kinderadviseurs’ werd een methodiek uitgewerkt om mensen laagdrempelig te informeren over het bestaande aanbod van hulp- en dienstverlening. De uitwerking gebeurde via infosessies naar een interactief spel en een bijhorende app, wat een uitgebreide sociale kaart bevat. Men keek eerst naar jonge (kwetsbare) ouders bij het uitwerken van de methodiek, maar dit kan verder uitgebreid worden. Het doel hiervan is om zoveel mogelijk mensen te informeren wat er allemaal beschikbaar is en hoe men dit kan bereiken binnen de zorg- en dienstsector.

Dienst- en hulpverlening vindt niet altijd de weg naar de (meest) hulpbehoevende. Dit concept wil die toegang verbeteren.

Bijzondere bemerkingen:

Het wegwijs maken van kwetsbare groepen in het landschap van sociale diensten is een onvermijdelijk antwoord wanneer een “ uniek loket” niet tot de mogelijkheden behoort. Het leek de jury wel belangrijk dat de diensten zich niet met de eigen vaktermen presenteren maar letten op het gebruik van gewoon taalgebruik. Met formules van crowdsourcing (of het mogelijk maken dat de dienstverleners én de doelgroepen de inhoud van het spel aanvullen en verbeteren) kan die laagdrempeligheid een impuls krijgen.

4.10 Digitaal Sociaal Dossier - Stedennetwerk

Het Stedennetwerk wil verder inzetten in de visie rond het tijd- en plaatsonafhankelijk werken. Zo moet de maatschappelijk werker zich als ‘welzijnsranger’ door het werkveld kunnen begeven. Belangrijk hierbij is dat de maatschappelijk werker altijd de nodige documenten kan raadplegen. Het Stedennetwerk wilt hiervoor een digitaal sociaal dossier (DSD) ontwikkelen. In het DSD moet zowel de hoofdgegevens als de gebeurtenissen in het dossier bevatten. Tevens moeten ook alle inkomende en uitgaande documenten en belangrijke mails bewaard worden in het DSD. Door in te zetten in het DSD, kan men de papieren dossiers verder afbouwen. De communicatie tussen de toepassing die het dossier beheert (Neptunus) en het DSD gebeurt via een samenwerkingsportaal (Sharepoint en Ometa).

Bijzondere bemerkingen:

In het kader van Vlaanderen Radicaal Digitaal is dit zeker een verdienstelijk concept. Het is tegelijk bijna ontnuchterend dat in 2017 de burgers nog zoveel papieren formulieren moeten aanleveren. In het kader van het “Once Only” principe zouden deze procedures een stuk verder moeten gedigitaliseerd kunnen worden en systematisch gebruik maken van informatie die de administratie of het OCMW zelf kan ophalen in authentieke bronnen. Dit is een opdracht die alle OCMW’s samen met Informatie Vlaanderen verder zou kunnen opnemen.

Dat dit niet altijd mogelijk is, spreekt vanzelf, vooral voor informatie die uit de private sector moet komen (zoals huurcontracten, buitenlandse attesten e.d.) . Een louter fotografische scan van die documenten beperkt dan weer het verder hergebruik, tenzij men minstens de nodige metadata toevoegt.

Geert Mareels,
in samenwerking met Pieter Ballon, Yves De Weerd, Kaat Peeters en Ingrid Reynaert

Jury Slim in de Stad –prijs 2017

